

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

C. N. Lorenzen.

1905.

C. N. LORENZEN

TRÆK AF HANS LIV
OG TALERNE VED HANS JORDEFÆRD

TRYKT SOM MANUSKRIFT FOR VENNER

ODENSE
MILO'SKE BOGTRYKKERI
1905

Efterfølgende Blade skulde være et lille Minde om Fader for dem, der holdt af ham. Det første Stykke, af Friskolelærer Jørgen Nielsen, har været trykt i Bladet »Dansk Ungdom« og det andet, af Valgmenighedspræst Karl Povlsen, i »Vort Samfund«.

Aadum Præstegaard, den 23de Oktober 1905.

H. J. Lorenzen.

Pastor C. N. Lorenzen,

(1835—1905).

Af Friskolelærer *Jørgen Nielsen*, Nørre-Lyndelse.

I Bladet »Dansk Ungdom«.

DA Pastor Lorenzen har virket til saa megen Velsignelse baade i kristelig og folkelig Henseende og ikke mindst har haft Betydning for de unge — vil det være paa sin Plads, at han bliver mindet i et Blad som »Dansk Ungdom«, der vel nok særlig læses af de unge omkring i Landet.

Claus Nicolaj Lorenzen stammer fra en sønderjydske Bondeæt. Faderen, Volle Lorenzen, Søn af en Kaadner eller mindre Landbruger, var selv adskillige Aar Landbruger i Løgumkloster. Moderen, Kirstine Nicolajsen, var Datter af en rig Kniplingshandler fra Lygthe. Paa Grund af de for Landbruget saa vanskelige Tider maatte Volle Lorenzen sælge sin Fødegaard 1838. Siden ernærede han sig væsentlig ved at være Postholder dér i Byen; men Samfærdselen var i de Dage ikke stor og Lønnen kun lille. Der var flere Børn i Hjemmet, og under smaa Kaar voksede de op. C. N. Lorenzen, der var den yngste, blev født den 27. Juli 1835. Da han var 9 Aar, mistede han sin Fader, saa ham vidste han ikke noget at fortælle om. Hvad der hos Faderen gjorde stærkest Indtryk paa Sønnen, var hans »varme, danske Sind«. Volle Lorenzen tog ivrig Del i den politiske Kamp, som jo allerede paa den Tid var stærkt fremme i Sønderjylland. Pastor Vendelbo, som i de Aar var Præst i Ballum i Vestslesvig, har fortalt Sønnen, at »hver Gang den politiske Kamp blussede op der nede, tog han og en anden Embedsmand i Ballum over til V. Lorenzen for at faa noget at vide om Stillingen«, for baade var han en god, dansk Mand, og tillige »betragtedes han som en Fører der paa Egnen«.

Lorenzens Moder var en from og gudfrygtig Kvinde, og da hun levede til 1862, havde Sønnen mange rige Minder om hende. Hun var fra et velsignet og rigt Hjem — hendes Fader var i sin Tid den rigeste Mand dér i Byen og — hvad endnu bedre var: hun voksede op i et troende Hjem. Hendes Moder, der sikkert var bleven vakt af Pastor Vindekilde, en af de gamle troende Præster, var en alvorlig Kristen, »der tillige havde Ordet i sin Magt«. Hun blev skæmtvis kaldt for Byens Præst; thi Sognepræsterne dér var endnu i mange Aar Rationalister. Skønt Folk tit spottede hende og de faa andre troende, der var dér i Byen, sendte de dog, naar Nødens Dag kom for dem, alligevel ikke Bud til deres Præster, men til hende. Som lille Dreng undrede Lorenzen sig tit over dette Forhold.

Hans Bedstemoder »maa sikkert ogsaa have været en god Præst for sine egne Børn«; de blev da ogsaa alle troende Mennesker. De var fire, en Søn og tre Døtre. Sønnen, Hans Nicolajsen, blev Præst og Missionær i Jødeland og døde i Jerusalem 1856; Døtrene fik alle deres Hjem i Løgumkloster. »Foruden dem var der nogle faa andre Hjem dér i Byen, der havde samme aandelige Præg. De holdt sammen og samledes skiftevis hos hinanden til aandelig Opbyggelse«, og dette gjorde ikke mindst Indtryk paa Drengen.

Hans Slægt, vel mest hans Bedstemoder, stod ogsaa i livlig Forbindelse med Brødremenigheden i Kristiansfeldt, og »med Glæde og Beundring« kom han til at se paa denne.

Pastor Vindekilde, der i en Del Aar virkede i Vilstrup, holdt ogsaa, som man sagde, med »Hernhutterne«. Dette gav maaske Anledning til, at Lorenzens Slægt fik med Brødremenigheden at gøre. Kirstine Nicolajsen blev saaledes sendt paa »Anstalten«, en Pigeskole i Kristiansfeldt. Hun var der vistnok i 3 Aar. Sammen med hende var blandt andre Joakimine Ulrika Boesen, en Datter af Pastor Boesen i Vigerslev paa Nord-Fyn og Moster til den bekendte Præst C. J. Brandt ved Vartov.

Efter endt Ophold i nævnte Pigeskole blev hun sendt til Pastor Vindekilde i Vilstrup, der forberedte hende til Konfirmationen. I hans Hus blev hun 2—3 Aar; hun stod efter sin Hjemkomst »i en levende Brevveksling med ham«, og hun omtalte ham altid »med Glæde og Taknemlighed«. Den varmhjærtede og fromme Kvinde fik den største Betydning for sine Børn og ikke mindst for Claus

Nicolaj. Han førtes af sin Moder til den kristne Børnelærdom, og han kunde siden sige, at »han havde elsket Vorherre hele sit Liv«*).

Hvem, der har kendt C. N. Lorenzen, vil se, at han har taget god Arv efter sine Forældre: et varmt dansk Sindelag efter Faderen og en levende Kristentro efter sin Moder. —

Løgumkloster eller Lygumkloster er en Flække, der ligger 4 Mil syd for Ribe. I Middelalderen laa der et Kloster her. Kirken staar der endnu og skal næst efter Ribe Domkirke være den mærkeligste Bygning paa Halvøens Vestkyst. Den er bygget i Korsform »med et naaleagtigt Spir paa Midten, som kan ses i mange Miles Afstand«.

Her i Løgumkloster voksede nu Lorenzen op, og her modtog han sine første Barndomsindtryk. Under sin fromme Moders Paa-virkning kom tidligt Ønsket op hos ham om at komme til at studere og en Gang blive Præst. Allerede da Drengen var 9 Aar gammel, var Tanken herom oppe hos ham. Maaske har ogsaa det, at baade hans Morbroder og en Fætter til ham var Præster, bidraget til, at Ønsket opstod hos ham. Hans Moder talte tit om Præsterne, som hun inddelte i to Slags: Præster og Vorherres Præster. Til den første Slags regnede hun saadanne Mænd som den rationalistiske Præst, de havde dér i Sognet og mange andre. Denne Sognepræst var en af de krasseste Rationalister, man kunde tænke sig. Han skammede sig end ikke ved at komme med saa plumpe Udtalelser til Børnene som denne: »I kan jo nok tænke, at Jesus ikke var Guds Søn, for Gud har jo aldrig været gift!!« Vorherres Præster, ja det blev Mænd som Vindekilde. En saadan Præst var det, hun ønskede, hendes Søn maatte blive. Naar han fortalte sin Moder, at han havde bedt til Gud om, at han maatte blive Præst, sagde hun: »Ja, men har du nu ogsaa bedt om, at du maatte blive Vorherres Præst?« Havde han det, vilde Pengene nok komme, var hun vis paa, og skønt Børnetallet var stort og Kaarene smaa, fik han da ogsaa Lov til at følge sin Lyst, og han blev da sendt til sin Fætter, Pastor Matzen, som den Gang var Præst i Frederiksstad. Her blev han i 2 Aar forberedt af Matzen, hvorefter han sendtes til Flensborg for at gaa i Latinskole der. I Flensborg blev han i flere Aar.

* Hvad her er fortalt om Lorenzens Slægt og om hans Barndom, er for største Delen meddelt efter hans egne Meddelelser om sin Slægt og om sig selv. Han begyndte sidste Sommer disse Meddelelser; men han naaede desværre ikke at faa dem fortsat.

En lille Afbrydelse blev der dog i hans Latinskolegang, idet han et halvt Aar var Stedfortræder for sin ældste Broder, der var Godsforvalter paa Søgaard, som den Gang ejedes af den bekendte Helzen, senere Stiftamtmand paa Fyn. Efter denne lille Udvandring vendte han atter tilbage til Flensborg. En Del af hans Skolegang faldt i Treaarskrigens Tid, og de store alvorlige Begivenheder gjorde naturligvis et stærkt Indtryk paa ham. Han mindedes, hvorledes efter Slaget ved Isted den 25. Juli 1850 de saarede Soldater blev ført ind til Byen. De laa med lukkede Øjne, og der laa Striber af Blod efter dem; men deres Sejersglæde var saa stærk, at der slet ikke mærkedes nogen Forknythed hos dem.

I Flensborg Latinskole gik alt paa Tysk, og i ikke mindre end 3 Aar var Tysk hans Talesprog, og han talte det næsten lige saa let som Dansk. Naar han var hjemme, brugte han naturligvis det danske Sprog, og han havde, som jeg har hørt ham sige, ligesom to Modersmaal. Men da fik han en Gang den unge ildfulde og veltalende Præst, A. Leth fra Aabenraa (senere i Middelfart), at høre, og det slog ham da, hvor dejligt og lifligt dog hans rette Modersmaal, det danske Sprog, var, og han kastede nu det tyske over Bord og talte altid siden Dansk.

Fra Flensborg Skole blev han Student, 22 Aar gammel. Han kom derefter over til København for at studere der ved Universitetet. Han boede i flere Aar paa Regensen og tog Del i Studenterlivet. Paa Universitetet hørte han Forelæsninger af Professorerne Rasmus Nielsen, Chr. Hermansen, Fr. Hammerich og maaske af flere. Han beundrede R. Niensens Veltalenhed; men nogen Tilhænger af ham blev han aldrig. For Hermansens Lærdom fik han naturligvis den største Respekt. Men bedst syntes han dog om Fr. Hammerich, der i et af hans første Studenteraar (1859) var bleven udnævnt til Professor i Kirkehistorie. Hammerichs livlige kirkehistoriske Forelæsninger tiltalte ham, og han satte en Del Pris paa hans Kirkehistorie, der dog først udkom nogle Aar efter, at Lorenzen havde forladt København. Naar de yngre Præster senere fremhævede Fr. Niensens kirkehistoriske Haandbog paa Bekostning af Hammerichs Bog, tog Lorenzen denne i Forsvar og hævdede med Styrke, at den ogsaa havde sine Fortrin frem for Niensens.

At Lorenzen straks gav sig i Færd med at studere Teologi fulgte af sig selv; thi det var jo hans Hjærtenslyst den Gang at blive

Præst. Men der kom nu saa alvorlige Hindringer i Vejen, at de næsten syntes uoverstigelige. Han blev angreben af Øjensygdом — maaske af Overanstrengelse i Skolen — og han maatte til sin store Sorg en Stund holde op med Studeringen og tage hjem. En Tid var han saa godt som blind. Det saa ikke godt ud for hans Fremtidsplan. Hans Syn begyndte dog at hedres, om end kun ganske lidt; han kunde nok begynde at læse igen, men i Førstningen ikke mere end et Kvarter om Dagen. Da tilbød nogle af hans Venner ham, at de vilde gaa hen til ham og læse for ham. Han tog naturligvis med Tak og Glæde mod deres Tilbud; han flyttede atter til København, og det gik da igen med Studeringerne. Lidt efter lidt bedredes dog hans Syn, saa han kunde taale at læse som før. Under saa alvorlige Forhold — og ved Siden deraf kæmpende med smaa Kaar — naaede han frem til Afslutningen af sit teologiske Studium, og i 1863 tog han sin Embedseksamen. Ved samme Løjlighed var Ernst Trier, den senere saa udmærkede Højskolemand, oppe til Eksamen. Lorenzen — og vistnok ogsaa Trier — fik en god Førstekarakter.

Udsigten til præstelig Virksomhed stod nu aaben for Lorenzen, og længe varede det heller ikke, inden han blev Præst. Endnu samme Aar udnævntes han til Kapellan hos Provst Knudsen i Gislev. Det var særlig ved en god Vens »Forhandling«, at han kom til Fyn. Han havde ellers altid tidligere tænkt, at hans Fremtidsgerning skulde havde været i Jylland. Men nu gjorde hans Ven, nuværende Provst Leth i Allerup, der var kendt med Knudsen, ham opmærksom paa Kapellanpladsen, og han anbefalede ham til Provsten. En Forhandling kom i Gang mellem dem, og i Februar 1863 blev da Lorenzen kaldet til Pladsen i Gislev. Palmesøndag blev han indsat, og holdt sin første Prædiken i Gislev. Det var Begyndelsen paa hans 42aarige Præstevirksomhed her paa Fyn. Hans Ungdomsønske om at komme til at virke i Jylland, fik han aldrig opfyldt. Da han havde været nogle Aar paa den kirkelige Arbejds-mark paa Fyn, fandt han sig dog ogsaa vel til Rette her og var glad ved sin Gerning mellem Fynboerne.

I Gislev var Lorenzen i 14 Aar. Det var en skøn Tid; den stod senere altid i en særegen Straaleglans for ham, og med stor Varme omtalte han stedse de Aar, han havde tilbragt der. Han kom snart i godt Forhold til Menigheden og til den gamle Præst,

med hvis Datter, Joachimine Marie Knudsen, han blev gift 1865. I Gislev blev han vunden for den kirkelige Anskuelse. Han havde vel, mens han var i København, hørt Grundtvig; men hvor meget der end kunde være ved denne, der tiltalte ham, saa havde han dog aldrig sluttet sig til hans kirkelige Vennekreds. Men hans Hustru var stærkt paavirket af Vilhelm Birkedal i Ryslinge, med hvem Lorenzen nu ogsaa blev kendt, og denne udmærkede Præst og vældige Stridskæmpe fik naturligvis stor Betydning for ham. De to skyldte han især, at han fik Klarhed over og Forstaaelse af Spørgsmaalet »Grundtvigianismen«. I det ny, som baade i folkelig og kristelig Henseende kom frem her i Danmark ved Grundtvig, har der sikkert været meget, der har tiltalt Lorenzen; men naar Grundtvig hævdede, hvordan Kristenlivet og Folkelivet skulde forenes, og ingenlunde maatte skilles ad, da »studsede« han ved den ny Oplysning og kunde ikke her gaa lige fra det gamle over i det ny, men maatte ligesom med ét, ved en Viljes Kraft skyde Tvivlen tilbage og gøre et Spring ind i det ny. Han maatte ligesom tage sig sammen og sige: »nu vil jeg derind.« Men han gjorde snart den glædelige Erfaring, at den ny Oplysning var værd at leve. Den grundtvigske Oplysning om Trosordet som Herrens eget Mundsord tilegnede han sig med al sin Styrke og Varme, og han stod siden som en af de mest afgjort grundtvigske Præster paa Fyn.

Efter de dybe Nederlag for vort Folk i 1864 og 66 — da vi mistede Sønderjylland og fik vor gamle Grundlov indskrænket — oprandt en glædelig Oprejsningstid, hvor man blev Vidne til mange ny og fagre Begyndelser. Her skal kun nævnes Valgmenighedernes Oprettelse og Højskolebevægelsen. I dette og mere tog Lorenzen hjærtelig og kraftig Del, hvilket neden for vil blive nærmere omtalt.

Ved sine Prædikener i Gislev Kirke vandt han sig mange Venner. Uden for Kirken følte man sig ogsaa tiltalt af den unge Præst, der var saa jævn og ligefrem over for alle. Ikke mindst drog han ved sin store Elskværdighed, sit milde og vennesæle Væsen de unge i Sognet. De flokkedes om ham, og da nogle Aar var gaaet, var der som en Skov af en livlig og vaagen Ungdom, der med stor Hengivenhed og Varme sluttede sig til deres Præst og Ven. Da han senere blev Præst i Ryslinge, løste ikke mindre end 50 Familier i Gislev Sognebaand til ham. Hovedstammen af dem hører nu

til Ryslinge Valgmenighed. Men dette viser, hvor inderligt et Forhold, de stod i til deres Præst.

Foruden Arbejdet i Menigheden var der det folkelige Røre. Ogsaa deri tog Lorenzen Del. Her skal lige nævnes, at han var en ivrig Ven af Forsvarssagen og den sønderjydske Sag. Selv Sønderjyde følte han varmt for sine stakkels undertrykte Landsmænd. Enhver sørgelig Tidende, der kom derovre fra vort Grænseland, smertede ham, ligesom ethvert godt Budskab derfra glædede ham højt. Stadig mindede han sine Landsmænd her i Kongeriget om ikke at glemme deres Landsmænd sønden for Aaen. Det var hans Haab, at Sønderjylland dog en Gang igen skulde blive forenet med Danmark.

I mange Aar var han en hyppig Taler ved mange af vore Folkefester. Mange ældre vil endnu mindes hans Taler ved de store Grundlovsfester i Ryslinge i Halvfjerdserne.

En Sag, som han omfattede med megen Varme, var Friskolesagen. Han var saaledes med til at oprette Friskolen i Gislev, og det var ham en stor Glæde, da det lykkedes Kredsen at faa Ludvig Gammelgaard, en af de ædleste Kræfter i den grundtvigske Friskole, til at overtage Pladsen som Lærer der. Lorenzen støttede Skolen med Raad og Daad — han sendte selv sine Børn derhen — og det var ham naturligvis en Fryd at se Skolen trives saa vel, saa at den inden Gammelgaards Død havde et Børnetal paa stærkt op mod 100. Efter at være flyttet fra Gislev besøgte han tit sin gamle Kreds, og selv i sine sidste Aar maatte han gerne hen til den en Gang aarlig. Han følte sig altid stærkt oplivet efter et saadant Besøg. Ogsaa i Ryslinge, N. Lyndelse og Højby — hvor han jo senere blev Præst — havde Friskolerne en god og trofast Ven i Pastor Lorenzen. En flinkere, mere elskværdig eller mere frisindet Tilsynsmand faar Friskolerne ikke mere. Ja, han var i en sjælden Grad frisindet; det faldt ham aldrig ind at ville lægge noget Tryk paa Lærernes Maade at undervise paa; han undte dem fuld Frihed til at tage Tingene, som de syntes, det faldt dem naturligst. Han var en stor Børneven, der paa en forunderlig god og kærlig Maade forstod at tale til og med Børnene. Det var derfor i Grunden en Festdag, naar Lorenzen holdt Eksamen i Skolerne.

Ved et Par af de store Friskolemøder i Odense Fastelavsmanddag var han blandt Ordførerne. 1875 talte han om det »mundt-

lige Ords alt overvejende Betydning for Skolegerningen«. Han advarede mod en Sammensmeltning af det mundtlige Ord og Lærebogen, »hvorved vi berøve vort Ord og Vidnesbyrd dets Frugt«, og han talte stærke Ord mod »Lærebogskristendommen«. »Skulde jeg forberede Børnene til deres Konfirmation ved at indprente dem en Lærebog, saa og saa mange Skriftsteder og Salmer, da vilde jeg for min Samvittigheds Skyld ikke kunne paatage mig en saadan Gerning, da jeg var vis paa, at jeg ved en saadan Undervisning ikke vilde kunne drage dem hen til Herren, men nok derimod tvinge dem bort fra ham. Lad os derfor vogte os, hvad enten vi er Lærere og Præster eller Forældre, for at gøre vor kristelige Undervisning for de smaa til en Lærebogssag og Hukommelsessag. Mangen en indrømmer jo nok, at de smaa vel ikke for Øjeblikket kan have Glæde og Gavn af Lærebogens Kundskabsmasse, men, tænker man, Tiden kan jo komme. Ja, det er netop et Eksempel paa hin Sammenblanding, som jeg vil advare imod, tilmed da jeg har set slikt fremsætte til Forsvar for Lærebogens Ligeberettigelse med den mundtlige Undervisning. Vi skal huske paa, at bliver Kristendommen helt eller halvt til en Lærebogs- og Hukommelsessag for de smaa, da lider Hjertet derunder, og jeg tror, Barnetroen dræbes derved . . . Samtidig med, at man fylder de smaa med en kristelig Udenadskundskab, vil Barnetroen og Barnesindet hos dem lide Skade, ja i de allerfleste Tilfælde blive saaret til Døden.« Han sluttede sin Tale saaledes: »Gid derfor kun, at det levende Ord, at den mundtlige Undervisning stedse mere og mere maa komme til at staa for Styret hos os, baade i Skole og Kirke.«

Det er over 30 Aar siden, denne Tale blev holdt, men den har Ærinde til Folk den Dag i Dag. Mange kan endnu trænge til at lægge sig disse gode og frisindede Ord paa Sinde.

I 1881 holdt Lorenzen et hjærtevarmt Foredrag om »Den kristelige Børneopdragelse«.

Af Højskolerne var han ogsaa en god Ven, hvad man i Ryslinge kan tale med om; thi han var i flere Aar en god Støtte for Højskolen der. Han holdt kirkehistoriske Foredrag paa Skolen, og han havde megen Betydning for mange af dens Elever. Andre Højskoler har han gæstet, og han fulgte stadig med Opmærksomhed Højskolernes Virksomhed og Udvikling.

Da Lorenzen havde været 14 Aar i Gislev, døde Provst Knud-

sen. Menigheden ønskede naturligvis at beholde Lorenzen; han søgte ogsaa Embedet, men forgæves; det blev bortgivet til en anden. Kort efter blev han kaldet til Nabsognet Ryslinge, og han kom saaledes Birkedal paa endnu nærmere Hold. Han blev ham og Valgmenigheden til stor Hjælp i en stor Del af den Tid, han var i Ryslinge. Birkedal var ved at blive en gammel Mand, og da han foruden at besøge Præstegerningen i Ryslingemenigheden, hvortil der sluttede sig Medlemmer fra omtrent 50 Sogne, ogsaa var Præst i S. Næraa Valgmenighed, trængte han haardt til Støtte. Det blev da, efter at Birkedals Kapellan Lavrids Nyegaard i 1879 havde faaet Embede i Jylland, Lorenzen, der kom til at yde ham denne. Han tog i disse Aar mangt et Stød af for Birkedal, og hveranden Søndag prædikede han i S. Næraa Valgmenighedskirke. Han havde her nogle af sine bedste Timer*, og begge de nævnte Menigheder skylder ham megen Tak for hans Arbejde iblandt dem i den Tid. Man havde her, som det er bleven sagt, det Særsyn at se en Sognepræst være Kapellan hos Valgmenighedspræsten. Men det gik udmærket.

I 1885 blev Lorenzen forflyttet til Nørre Lyndelse og Højby, hvor Johannes Clausen, til hvem han i flere Aar stod i et venligt Forhold, havde været Præst en Stund. I Lyndelse og Højby virkede Lorenzen de sidste 20 Aar af sit Liv.

Han blev snart godt kendt med sine ny Sognefolk, og han vandt her som de andre Steder, han havde været, ved sit milde og venlige Væsen sin Menigheds Hengivenhed og Kærlighed. Han var almindelig afholdt. Kirkerne blev godt besøgt. Man hørte her en ægte evangelisk Prædiken. Med Grundighed udlagde Lorenzen Teksten, og han vidnede varmt om Vorherres store Velgerninger mod og Kærlighed til stakkels syndige Mennesker. Karakteristisk for hans Prædikener og hans kristelige Taler i det hele var hans stærke Fremdragen af Daabspagten. Han blev aldrig træt af at pege paa, hvilken Skat Vorherre har givet sin Menighed i sit Mundsord, Livsordet, Daabens Pagt. Han »prædikede Troens Ord«; han vidnede om dets Herlighed. I det Ord havde vor Frelser mødt ethvert kristent Menneske en Gang i Daabens Stund; det gjaldt om at tage det frem i enhver Nød og Fare. Til den apostolske Tros-

* Man forstaar derfor godt, at det voldte ham stor Glæde, da hans Søn, Pastor H. J. Lorenzen, tog mod Opfordringen til at blive Præst for S. Næraa Valgmenighed.

bekendelse maatte enhver ægte Kristendomsforkyndelse vise hen. Han havde derfor ikke megen Tiltro til den Prædikant, der vilde fortie eller fortone Troens Ord. Grundtvigs Opdagelse af, at dette Ord var Herrens eget Ord til os ved Daaben — var en Oplysning han ikke glemte at takke Gud for. — »Hele sit Liv havde han elsket Vorherre, og han kendte ikke til de Tvivlens Kampe, som saa mange har mødt i deres Ungdom og maattet kæmpe igennem Nej, hans Liv var som en stadig Vækst nærmere og nærmere til større og større Klarhed. Han var trofast *i sit Gudsforhold*, trofast uden Svig mod sin Herre og Konge«. (Disse Ord er laant fra den Tale, hans Søn, Pastor H. J. Lorenzen, holdt ved sin Faders Bisættelse.)

Med megen Iver virkede Lorenzen i sine Menigheder. I Faste-tiden holdt han Onsdagsprædikener, og hver Vinter, indtil de sidste Par Aar, holdt han ogsaa ugentlige Bibellæsninger omkring i Sog-nets Skoler. Han var vel i bevandret den hellige Skrift. Ikke alene til det ny men ogsaa til det gamle Testamente havde han stort Kendskab. Hans Kendskab til den gamle Pagts Historie saa vel som til, hvad Videnskaben i de sidste 30—40 Aar havde fremdra-get denne vedrørende — var imponerende. Den saakaldte Bibel-kritik havde han ikke megen Respekt for. Meget af det, som »Bi-belstormerne« fremkom med, fandt han at være løse Paastande og uvederhæftig Tale, og naar d'Hrr. mente at kunne finde Ting i Bi-belen, som ikke kunde stemme med Virkeligheden, da kom det af deres alt for lille Kendskab paa dette Omraade. Han var sikker paa, at det, hvis Sagen nøjere blev undersøgt, nok skulde vise sig, at de Uoverensstemmelser, man havde troet at finde mellem Bible-lens Beretninger og den virkelige Historie — slet ikke fandtes.

Foruden til den gammeltestamentlige Historie havde han heller ikke saa lidt Kendskab til Missionshistorien. I Forbindelse hermed kan det nævnes, at han naturligvis var en varm Ven af Missionsar-bejdet derude paa Hedningemarken; særlig havde Santalmissionen hans Hjerter. Den virkede han for, og i flere Aar var han Medlem af Udvalget for denne Mission.

Aarlig lod han afholde kirkelige Møder i sin store og kønne Have. Ved saadanne Lejligheder havde han gerne et Par gode Præsteverner til at føre Ordet. Selv indledede og afsluttede han Møderne. Folk glædede sig længe i Forvejen til disse; og naar Mødedagen oprandt, samledes der i Reglen flere Hundrede — en-

kelte Gange nær ved Tusinde — Mennesker, ikke alene fra Lyndelse og Højby, men ogsaa fra de omliggende Sogne. Foruden den aandelige Bespisning blev der ogsaa sørget for legemlige Forfriskninger. Pastor Lorenzen lod paa denne Dag alle Gæsterne opvarte med Kaffe.

Naar Lorenzens præstelige Virksomhed her er bleven omtalt, saa maa da en Omtale af hans Forhold til de unge ikke udelades. Hans Konfirmationsforberedelse var til Velsignelse for mange. Alvorligt, men tillige mildt og kærligt kunde han tage paa Konfirmanderne. Han vilde ikke vide af nogen Udenadslæsning eller Ramseri at sige; han virkede ved det mundtlige Ords Magt alene. Indtrængende talte han til dem om Vorherres Barmhjertighed og Kærlighed mod Syndere. Han formanede dem til at tjene Vorherre »med Troskab uden Svig«*. Han kendte sine Konfirmander og slap dem ikke af Syne senere: hvert Aar samlede han dem ved St. Hansdagstid i sin Præstegaard, hvor de da tilbragte en god og dejlig Dag sammen med deres gamle Præst. Da han sidste Sommer paa Grund af Svaghed maatte aflyse dette Møde, var det til megen Sorg for begge Parter, som havde glædet sig til den sædvanlige Sammenkomst. Underligt nok blev den sidste Gerning, Lorenzen udførte i N. Lyndelse, den at bekræfte de unge i deres Daabspagt, idet han nemlig dog endnu havde Kræfter nok til selv at udføre Konfirmationshandlingen i Aar Palmesøndag. Der er noget underlig kønt i det, at netop han skulde afslutte sin præstelige Virksomhed med at konfirmere de unge. Til Palmesøndag knyttede sig mærkeligt nok et Par af hans Livs betydningsfuldeste Begivenheder: paa Palmesøndag holdt han sin Tiltrædelsesprædiken i Gislew; paa en Palmesøndag forettede han altsaa sin sidste Konfirmation; havde han levet, vilde han have holdt sin Afskedsprædiken næste Aars Palmesøndag.

Vi, som har ladet Efteraarsmøder afholde her i Friskolens Øvelseshus, skylder Lorenzen megen Tak. Han var selvskreven Taler ved disse Møder; og han lovede os ogsaa altid beredvillig sin Bistand og havde altid et større eller mindre Ord at fremføre. Deltagerne vil af hans Taler her bl. a. mindes et grundigt og udførligt

* »Trofaste uden Synd, det kan I ikke være«, sagde han til dem, »men det, Vorherre søger hos eder, er *Troskab uden Svig*.«

Foredrag om de nyere Granskningers Forhold til Beretningerne i den gamle Pagt. Naar vi om faa Dage atter samles til Møde her, vil vi dybt savne den lyse og milde Præstemand, som baade ved sit Ord og sin venlige Færden iblandt os gav sit store Bidrag til, at Møderne her blev saa hyggelige, saa at baade Talere og Tilhørere følte sig godt tilpas. De fremmede Talere boede ved disse Lejligheder gerne i Præstegaarden, hvor de blev modtagne med aabne Arme, og straks følte sig som hjemme.

At Lorenzen ogsaa paa sine ældre Dage fulgte med i de Spørgsmaal, der var oppe, viser følgende lille Træk: Da H. Georges Tanker førtes frem her i Landet, følte han sig saa stærkt tiltalt af dem, at han ikke betænkte sig paa at være Medlem af Foreningen. Da denne fik en Kreds her i Sognet sidste Efteraar, var han med at oprette den.

Lorenzen var ingen »vidførle« Mand. I 1868 var han med Birkedal til et Kirkemøde i Skaane, »hvor en Mængde Præster og Tusinder af Lægfolk var samlede for at forhandle kristelige Emner«. Der blev behandlet flere ubetydelige Spørgsmaal. Da kastede Birkedal det centrale Spørgsmaal ind i Forhandlingen: Hvor og hvorledes bliver vi Guds Børn? Man hørte opmærksomt efter, og en gammel Præstemand stod frem og bekendte: »Nu er jeg bleven sytti Aar, men tænker næsten aldrig paa min Daab,« og han sagde dette med Taarer. Dette Møde omtalte Lorenzen undertiden, og han dvælede da gerne ved ovennævnte Træk.

Elleve Aar senere, 1879, foretog han sin eneste Rejse til Norge for at besøge sin Broder, der var Møller paa Alfheim ved Trondhjem. Han talte paa sin Norgesrejse ved det store Møde i Lillehammer den 11. og 12. Juli. Han paaviste, hvad vi havde vundet ved Luther og Grundtvig. Han havde naturligvis megen Glæde af sin Norgestur. Rejserne til Norge og Sverrig er de to eneste Udenlandsrejser, han har foretaget.

Sin meste Tid var Pastor Lorenzen en stærk og kraftig Mand. Men for nogle Aar siden blev han angreben af en Sukkersyge, som i Forening med en Hjertesygdom nedbrød hans Helbred. I de to sidste Aar var hans Helbred saa svageligt, at han maatte holde Kapellan. Denne, Pastor J. Mølgaard, blev ham en god Hjælper. Nylig har han i »Højskolebladet« givet en smuk Skildring af Lorenzen. Selv prædikede den gamle Præst dog omtrent hver Søndag

indtil sidste Foraar, da hans Sygdom tog saa stærkt Overhaand, at han maatte holde op med alt præsteligt Arbejde. Da Pinsen kom, mægtede han ikke at komme ind i Kirken og forkynde Ordet: for første Gang i 42 Aar fik han ikke Lov til at prædike ved denne store Kirkefest. Han bøjede sig dog ydmyg under Trængslerne og takkede Vorherre, fordi han havde taalt ham som sin Tjener i de mange Aar.

Den 27. Juli fyldte han 70 Aar. Han modtog i den Anledning baade mundtlig og skriftlig mange Lykønskninger og Hilsener fra Venner i det nære og fjerne, og han følte sig glad og vel tilmode. Det syntes, som om hans Helbred var lidt bedre, og han rejste over til Snekkersten for dér at nyde godt af den friske Strandluft. Men her blev han snart efter alvorlig syg, og allerede efter en halv Snes Dages Forløb, døde han. Efter at have modtaget den hellige Nadver, som blev ham rakt af hans kære Ven Pastor Hoff i Vartov, sov han, omgivet af sine nærmeste, stille og rolig hen den 11. August, vis paa, at han nu gik hjem til den Herre, hvis ærlige og trofaste Tjener han havde været i de mange Aar.

Under den største Deltagelse fra Menighedens Side foregik hans Bisættelse i Nørre-Lyndelse den 18. og hans Begravelse i Gislev den 19. August.

Lorenzen var to Gange gift, først, som allerede nævnt, med Provst Knudsens Datter, død 1874, og derefter med Pastor Birkedals Datter, Agathe Birkedal, død 1884. Han efterlader sig 6 Børn, 3 af første og 3 af sidste Ægteskab.

Velsignet være Pastor Lorenzens Minde!

Sognepræst Claus Nikolaj Lorenzen.

(1835—1905.)

• Af Valgmenighedspræst *Karl Povlsen* i »Vort Samfund«.

Naar jeg, som jævnlig sker, har en Begravelse at forrette i Gislev, gaar jeg ofte, inden jeg forlader Kirkegaarden, ned til et beskedent gammelt Gravsted bag Kirkens Kor, med mange Grave,

overgroede af Vedbend, under hvilket smaa Marmortavler titter frem. Det er Provst Knudsens Familiebegravelse. Provst Knudsen var i mange Aar Sognepræst for Gislev og Ellested Menigheder — en ædel og ærværdig Præstesikkelse. Hans Billede, der endnu hænger i mangt et Hjem, ligner ikke lidet Peter Andreas Fenger, og Ligheden var ikke blot udvortes. Birkedal højagtede og elskede ham, var hans Ven og delte baade Glæde og Sorg med ham. Døden var hyppig Gæst i dette Præstehjem, mange af Børnene døde i Ungdomsalderen. Det var ved en af Døttrenes, en yndig ung Piges Jordefærd, at Birkedal udtalte: »I Gislev Præstegaard forstaar de at dø.«

Til denne Præstegaard kom Claus Nicolaj Lorenzen som ung for at blive Provstens Kapellan. Siden blev han tillige hans Svigersøn. Og her levede han sine lykkeligste Aar. Hvad har det ikke haft at sige for den unge Mand at kunne omgaas Knudsen og Birkedal! Her gik han i Præsteskole og her begyndte han sin Præstegerning, som blev rigt velsignet og mangfoldig modtaget. Ved sit milde, lyse Sind og sin jævne Omgængelse vandt han Hjærterne, vist lige saa meget som ved sin trohjærtige Forkyndelse. Her blev bundet Hjærtebaand, som holdt for Livet. I mange Aar var jeg ved Høstfesterne i Gislev Friskole, hvor Lorenzen altid gav Møde, ogsaa længe efter at han var flyttet andet Sted hen, Vidne til, hvorledes navnlig de ældre hængte ved ham med rørende Kærlighed, og hvor det var dem en Fest at se og høre ham. Naar den bekendte Røst da atter lød iblandt dem, vuggede de gamle med Hovederne fra den ene Side til den anden, saa Forsamlingrn var at se udover som en bølgende Kornager. Og nu forleden, den 27. Juli, da han fyldte de halvfjerds, og sad mild og lys, men dødsmærket i Kredsen af Slægt og Venner i Nørre Lyndelse Præstegaard, da havde ogsaa hans kære Gisleverne givet Møde og glædede ham med deres Kærlighed og Tak.

I Gislev gjorde Lorenzen sikkert sin bedste Præstegerning. Men der fristede han ogsaa den Sorg at miste sin Hustru. Og da ligeledes hendes Fader, Provsten kort efter døde, og samtidig Johannes Clausen blev forflyttet fra Ryslinge til Nørre Lyndelse, søgte Lorenzen Ryslinge og fik det. Forinden havde han atter indgaaet Ægteskab med en Datter af Birkedal. Baade dette Slægtskabsforhold og Discipelforholdet til Birkedal, men dog vel mest hans kær-

lige, ydmyge Sind hjalp ham til smukt og lykkeligt at udfylde den ikke lette Stilling som Sognepræst i Ryslinge, saa han ogsaa her blev meget afholdt baade af Sognemenigheden og Valgmenigheden.

Efter faa Aars Ægteskab med Agathe Birkedal blev han anden Gang Enkemand. Og da Birkedal flyttede fra Ryslinge i 85, og Johannes Clausen kaldtes til Præst i Slagelse, blev Lorenzen atter dennes Efterfølger som Sognepræst i Nørre Lyndelse. Ogsaa her arbejdede han trofast, men under stadig Sygdom og kendeligt med svindende Kræfter. Især har han vist baade her og i de tidligere Menigheder virket ved Husbesøg og derved gjort mange syge glade — hvor Lorenzen kom, skinnede altid Solen. Og mange vil endnu med vemodig Glæde mindes de store Sommermøder i den smukke Have, de lyttende Skarer paa den store Plæne, Møller fra Rønninge, Kaae fra Kværndrup eller en anden af hans Præstevener paa Talerstolen i Eftermiddagssolen med skraa Straaler gennem Trætoppene, bagved Præstegaarden med aabne Døre — Hus- og Hjertedøre — og tilsidst Lorenzen selv, der da gerne »tiggede« til en eller anden Mission, men altid sluttede med at »takke« for Guds og Menneskers Kærlighed.

Gislev — Ryslinge — Nørre Lyndelse — det er de tre Steder, hvor Lorenzen havde sin Præstegerning. Det var ikke lange Flytninger, han gjorde. Mellem Gislev og Ryslinge er der en Mil, mellem Ryslinge og Nørre Lyndelse to. Og som han i udvortes stedlig Henseende levede sit Liv fra Ungdom til Alderdom i den samme Egn, saaledes var han ogsaa i indvortes Forstand en Mand, der blev hos det og hos dem, han engang havde givet sit Hjerte. Han var en *trofast* Mand. Jeg hørte ham engang sige i en Prædiken: »Kærlighed uden Trofasthed er en grim Ting.« Havde jeg kunnet være med ved hans Jordefærd, vilde jeg have nævnet dette Ord over hans Kiste. Thi det var præget paa hans Liv. De, der jævnlig hørte ham tale, syntes maaske, at han især i de senere Aar for ofte gentog de samme Tanker. Hvor ofte har jeg ikke hørt ham fortælle om sin Moder eller forsvare »Grundtvigianismen« med næsten stereotype Ord eller tale over Teksten »ikke blot *tigge*, men *takke*«. Men der er jo det ved Gentagelsen, at den bliver ikke trættende, naar det er *Kærligheden*, der gentager. Thi Trofastheden er netop Kærlighedens Gentagelse. Og nu, da han er død, samler alle Minder om ham, ogsaa Gentagelserne, sig i det Vidnesbyrd: han var en *trofast* Mand.

Nu hviler hans Støv paa Gislev Kirkegaard mellem de vedbendkransede Grave, saaledes som han selv havde ønsket det. Saa længe den Slægt lever, der kendte ham, vil han mindes med Tak. Dog snart vil ogsaa han være glemmt. Men der, hvor al trofast Kærlighed faar sin Naadeløn, er han sikkert ihukommet.

F. T. Langseth ved Lillehammer den 31. August.

Karl Povlsen.

Bisættelsen i Nørre Lyndelse.

Søndagen den 13. Avgust ankom Faders Kiste fra Snekkersten til Højby St. Mange af Menigheden her fulgte den, medens Kirkeklokkerne ringede, til Nørre Lyndelse Sognegrænse, hvor den blev modtaget af Folk derfra og under Klokkeringning ført op til Nørre Lyndelse Kirke. Her foregik da Bisættelsen i et straalende varmt Sommervej Fredagen den 18. Avgust. Vi samledes først i den af Venner i Nørre Lyndelse smukt pyntede Kirke, hvor de to første Taler blev holdt; men da en Mængde Mennesker ikke kunde komme ind, blev Kisten under Salmesang baaren over i Præstegaardshaven, hvor de følgende Taler holdtes.

Efter Salmen: »At sig Verden ret Farvel« holdt Provst C. Leth fra Allerup følgende Tale i Kirken:

»Glæder eder i Herren altid! atter siger jeg: glæder eder.« Saaledes taler den Apostel, der maaske mere end alle de andre Apostle var fortrolig med Sorger og Smerter; han, der kunde sige, at han havde en stor Sorg og en uafsladelig Smerte, naar han tænkte paa sit eget forblindede Folk, fordi det havde forhærdet sig mod deres Herre og Frelser; den Apostel, der saa godt kendte det dybe Suk i Menneskehjertet; Sukket over Synden, Længselssukket efter »Guds Børns herlige Frihed«. Og dog kunde denne Apostel sige til sine troende Venner: »Glæder eder i Herren altid! atter siger jeg: glædereder;« og det kunde han sige, fordi han ikke alene var fortrolig med Sorgen og Smerten, men ogsaa med Glæden, selv kendte og selv ejede den store Glæde, Glæden i Gud.

Men det er det underlige og det store ved denne Glæde, at den kan bo i Hjertet, paa samme Tid som Sorgen bor derinde. Og derfor er Guds Børn lykkelige Mennesker, ogsaa i Sorgens svære, trange Tider. Det er det, som den samme store Herrens Apostel

vidner, naar han siger: »Bedrøvet, dog altid glad.« Har vi først faaet denne store Glæde i Eje, den Glæde, der udspringer fra Troen paa Guds Kærlighed i Jesus Kristus Vorherre, saa er der ingen Magt paa Jorden, der kan tage den fra os, naar vi ikke selv vil slippe den. Ja, ganske vist er det saa, at det svage Hjerte kan blive uroligt og ængsteligt, men Glæden, Glæden i Gud bor dog inde i Hjertet alligevel, inderst inde og dybest inde, bagved alt det andet. Og den skal nok komme frem, naar Herrens Time kommer, og naar vi lærer at bie i Stilhed paa denne Time.

Det er jeg kommen til at tænke paa ved at mindes min gamle Ven fra de unge Dage, han som nu er bleven kaldt bort fra Livet her paa Jorden. Han var en glad Kristen i Ordets sande og dybe Betydning. Han kendte den store Glæde, Glæden i Gud; for han havde øst af Kilden, Livets Kilde, den evig rindende Kærlighedskilde, der udspringer fra Guds Faderhjerter. I Daaben havde dette Hjerte aabnet sig for ham, og i Troen paa Gud havde han fundet Vej til dette Hjerte. Derfor ejede han Glæden.

Ikke paa den Maade, at han ikke skulde kende noget til Sorgen. Ogsaa i det Stykke var han en prøvet og erfaren Mand. Mere end én Gang havde Sorgens mørke Skygger lagt sig hen over hans Hjerte og over hans Livs Vej; mere end én Gang havde Gud lagt sin tunge Haand paa ham. Men i Troen forstod han, at denne Haand var den trofaste Faderhaand. Og derfor lærte han at bøje sig ydmygt under denne Haand, lærte at blive stille for Gud. Derfor brød Troens Glæde atter og atter sejrrikt frem og lagde paany Lovsangstenen frem paa hans Tunge.

Og i nøje Forbindelse med hans Glæde stod hans Hjertes Mildhed og Kærlighed. Thi som Kærligheden kalder Glæden frem, saaledes er det ogsaa omvendt, at en sand og ædel Glæde gør Hjertet mildt og kærligt. Det var ej den blødagtige Kærlighed, men det var den Kærlighed, som er i Pagt med Sandheden og derfor forenet med Fasthed og Sikkerhed. Deraf kom det, at han ikke lod sig rokke et Haarsbred fra det, der var hans Hjertes Tro og Overbevisning, allermindst naar det gjaldt Guds Ord og Guds Ære. Thi hans naturlige Hjertes Kærlighed var bleven lutret og rensat af den Aand, som paa engang er Kærlighedens og Sandhedens Aand.

Derfor var Lorenzen en lykkelig og rig Mand; ikke rig paa Guld og Sølv, men rig paa det, der er bedre, rig i Gud, fordi han levede

i Guds Naade og af Guds Naade, og fordi han forstod at uddele af denne sin Rigdom; thi jo mere man uddeler af den Rigdom, des rigere bliver man selv. Glad som han selv var, kunde han gøre andre glade. Paa en jævn og naturlig Maade, inderligt og hjærteligt, kunde han tale om Guds Kærlighed, aabent og frimodigt, ud af sit Hjertes rige Erfaring. Derfor var der Sandhed og Kraft og Hjerteklang i hans Vidnesbyrd. Han havde en forunderlig skøn Evne til at lægge sit Hjertes rene Tanker og varme Følelser levende frem paa Tungen. Derfor har han i sin lange Præstetid været en Velsignelse for mange Mennesker. De lyse, varme og stærke Tanker, der boede i hans eget Hjerter, har bragt Lys og Varme i mange andre Hjerter.

Derfor er der mange, der velsigner Mindet om ham, især i de Menigheder, hvor han fik Lov til at tjene i en Aarrække. Men ikke mindst vil I, der stod ham nærmest i Livet, velsigne hans Minde. Han havde et rummeligt Hjerter, hvor der var Plads for mange Mennesker. Men af alle Mennesker var det dog jer, hans Børn, der havde den bedste Plads. I har Grund til at sige Gud Tak for ham; for han var en god Fader for jer. Amen! C. Leth.

Derefter sang vi: »Som Dug paa slagne Enge«, og jeg talte saaledes:

For ikke længe siden fortalte Fader mig om en Ligtale, han havde holdt over et Ord af Nehemias Bog, et Ord, der siges om Harnanias, Vogteren af Porten i Jerusalems Mur: »Han var en trofast Mand og frygtede Gud fremfor mange.« Den Gang Fader sagde det, slog det mig, at skulde jeg engang tale ved hans Kiste, vilde jeg tale over det Ord, for det passede netop paa ham. *Han var en trofast Mand*, dermed er sagt noget af det bedste, jeg ved at sige om Fader. Han var ikke af de store, lysende Aander, der baner de nye Veje, men han var det, der er større og bedre: en trofast Mand i stort og smaat.

Jeg kan huske fra den Tid, Fader forberedte mig til Konfirmationen, at han ved sin Omtale af Salmen: »Han som paa Jorden bejler til Troskab uden Svig,« sagde til os med en inderlig og al-

vorlig Klang i Røsten, som jeg kan høre endnu: »Trofaste uden Synd, det kan I ikke være, men det, Vorherre søger hos eder, er *Troskab uden Svig*. Saadan var det netop med Fader. Han var ikke trofast uden Synd, han var en syndig Mand, der kun vilde det ene: ty ind under Guds Naade. Men han var trofast uden Svig. Hvad der havde faaet Plads i hans Hjerter, hvad han havde lukket det op for, det var han trofast imod, trofast til det sidste. Det var et lille Vidnesbyrd om den Trofasthed, vi saa en af de allersidste Dage før hans Død. Han fik en lille Buket blomstrende Lyng, der var plukket ved hans Fødeby Løgumkloster. Han laa saa mat og svag, men da straaled hans Øjne, og han tog den lille Buket hen til sig og kyssede den. Det var, som han derigennem sagde til alle Minderne fra sin Barndom: Jeg har ikke glemt jer, nej, jeg husker jer og bevarer jer trofast til min Død.

Ja, Fader var en trofast Mand. Han var trofast *i sit Gudsforhold*, trofast uden Svig mod sin Herre og Konge. En af de sidste Dage, han levede, da han talte om, at han nu snart skulde fare herfra, føjede han til: »Saa skal jeg gaa hjem til ham, som jeg har elsket *hele mit Liv!*« Og naar Fader kunde sige det i den Stund, ved jeg, det var sandt. Naar han talte om de gamle Dage, om sin Barndomstid derhjemme, som han saa ofte gjorde det, var der en, han stadig nævnede, og det var hans Moder. Der var fattigt og trangt i det lille Hus, hvor han boede hos hende, der da var Enke og sad i smaa Kaar, men det var alligevel et rigt Hjem, hvor han mødtes med det største og bedste, og det skyldte han sin Moder. Hun havde aabnet hans Øjne for meget, han aldrig glemte, men først og fremmest havde hun taget sin lille Dreng ved Haanden og ført ham hen til den Herre, hun selv havde fundet og troede paa. Og siden den Tid var hans Liv, som han sagde paa det sidste, og som jeg ogsaa altid har forstaaet det, et stadigt Følgeskab med den Herre. Der var ingen Tid, hvor han havde været helt borte fra ham ude i det fremmede, og han kendte ikke til de Tvivlens Kampe, som saa mange har mødt i deres Ungdom og maattet kæmpe igennem. Nej, hans Liv var som en stadigt Vækst nærmere og nærmere, til større og større Klarhed. Han talte saa ofte, især i sine Skriftetaler om det Ord: »Selv om vi har syndet, Herre, er vi dog dine, og vi vil ikke synde mere, efterdi vi er regnede for at være dine.« Dette trofaste: »Jeg er dog din, di n vil jeg være,

og dig vil jeg følge,« det har sikkert altid været den dybe Grundtone i Faders Liv. Og var det Grunden til, at han maaske kunde have vanskeligt ved at forstaa tvivlende Mennesker paa rette Maade, at han ofte ikke kunde se det ægte og det værdifulde i Gennemgangsled og Mellemandspunkter og dømme dem alt for haardt, saa er det dog nok sikkert, at naar han har hjulpet Mennesker til Vorherre, var det mere end alt andet netop ved dette trofaste, urokkelige, sikre, som mærkedes saa klart i hans eget Liv med Gud. Det kan vi, hans Børn, tale med om. Det var slet ikke saadan, at Fader »prædikede« meget for os. Nej! han kunde have svært ved at tale direkte til os om den Sag. Men naar han har lært os at slaa vore Øjne op til Gud, fra vi var smaa, var det først og fremmest, fordi vi mærkede, at Fader selv trofast søgte hen til ham, at han slet ikke kunde tænke sig andet. Det var som en Selvfølge for ham. Og vi mærkede, at det var det, der bar hans Liv. Det var der hos sin Herre og Konge, at han *søgte Hjælp i sin Nød*, og han var jo en prøvet Mand. Det var der, han fik Bærekraften. Jeg var kun en ganske lille Dreng, da min Moder døde, men jeg har ikke glemt og glemmer det aldrig, hvordan Fader, da han havde fortalt os det, togos tre smaa paa sit Skød og bad til Gud af Dybsens Nød. Og jeg husker, da min Stifmoder, hun »som kom uden Tynge og kom med Fred« og blev Fader og os Børn til saa megen Velsignelse, jeg husker, hvordan Fader, da hun stred sin sidste Strid, og Døden allerede havde sat sine Mærker paa hendes Pande, midt i Stilheden med høj og stærk Stemme bekendte Troen og bad Fadervor, og nævnede mange af Sejersordene over Døden i det ny Testamente. Jeg kan endnu høre hans stærke Røst; der var som noget af Kampens Alvor i den, noget af dette: »Jeg slipper dig dig ikke, før du har velsignet mig.« Det var vist Faders haardeste Kamp, den han kæmpede igennem den Nat. Det var en Mand, der ikke *vilde* slippe sin Herre i Nøden. Og det var hos den samme Herre, at Faders *Lykke blev signet*. Der var noget, han talte saa meget om i den sidste Tid, det var det *at takke*. Og det var ikke blot noget, han mindede andre om, nej, han var selv en Takkens Mand. »Hvordan skal vi dog takke Vorherre nok. Hjælp mig dog at takke ham«, det var Ord, der stadig kom igen i hans Breve, og det Ord fra den 103die Salme: Min Sjæl, lov Herren og glem ikke alle hans Velgerninger, det nævnede han næsten hver Morgen, naar

han havde bekendt Daabspagten. Og det var ikke blot, hvad vi kalder de store Ting, Fader kunde takke saadan for. Det var ikke blot det fulde, klare Solskin. Nej, alle de smaa Solstraaler, som mange slet ikke ser, hvor kunde han fange dem ind med sin Tak! Derfra var det, Velsignelsen kom ind i hans Lykke, og derfor gjorde alle de smaa Lysstraaler ham rig og glad. Ja, det var nok Grunden til det lyse Haab og lyse Sind, som Fader havde, trods det, at han havde prøvet saa meget. Det var jo, som han bragte Solen med sig, hvor han kom: Det var, som det lød til os, naar vi mødte ham og maaske var mismodige og forknytte: »Favn kun trøstig, hvad Gud har givet, *løft dit Hoved og tak for Livet.*«

Og Fader var en trofast Mand *i sin Gerning*. Han fortalte ofte om, hvordan hans Moder inddelte Præsterne i to Slags, nogle hun kaldte »Præster« og andre hun kaldte »Vorherres Præster«, og det er jeg vis paa, at Fader var en af »Vorherres Præster«. Det var hans Glæde, at han var naaet saa vidt. Trangt havde det været, og haardt havde han kæmpet derfor, ja, det havde mange Gange set ud, som det ikke vilde lykkes, men hvor kunde han dog glæde sig over, at han alligevel naaede det! Og Grunden dertil var først og fremmest den, at han følte det som sit Livs Lykke at gaa Vorherres Ærende og faa Lov til at være hans Tjener. Det var ikke sin egen Ære, han søgte gennem sin Gerning -- det er jeg vis paa, I har mærket lidt til her, hvor han har været Præst i 20 Aar. Naar han talte her fra Prædikestolen, var det ikke for at ophøje sig selv eller for at blive beundret, men det var hans inderste Villie at bringe sin Herres Bud og sige, hvad han vilde have sagt. Det ved jeg. I følte. Og I mærkede noget af det samme, naar han kom omkring til de syge og gamle, derfor var det, han bragte Hjælp og Trøst med sig, og at I var glade, naar han kom ind ad Døren. Men derfor tror jeg ogsaa, at han har faaet Lov til at udrette lidt som Præst. Han selv saa ofte mørkt derpaa og syntes, han havde gjort sin Gerning daarligt. Han talte ofte om i den sidste Tid, hvordan han nu vilde tage anderledes fat, om han maatte blive rask. Og nu er det jo vist, at var der noget, han trængte til, naar det gjaldt hans Gerning, saa var det Guds Barmhertighed. Men det er jeg dog vis paa, at hans Gerning har ikke været forgæves, at der er Mennesker, han har faaet Lov til at være noget for, og som siger Gud Tak for ham. Og hvor kunde han være jublende glad og tak-

nemlig, naar han syntes, han skimtede lidt deraf og fortalte derom. Der var intet Praleri deri, men det var et Menneskehjertes ydmyge og glade Tak, der klang der igennem. Men fordi Fader var saa glad i sin Gerning, fordi han intet var uden den, derfor siger vi ogsaa Vorherre Tak for, at han fik Lov til at dø paa sin Post og vilde slet ikke ønske det anderledes. —

Men saa var Fader ogsaa en trofast Mand *mod Mennesker*. Det mærkedes, naar det gjaldt *hans Folk*. Naar der er en Mand, der har sunget til Danmark »Mig fryder din Ros, din Ære, mig knuger din Sorg dit Savn, hver Glans, hver Plet vil jeg bære, som falder paa Danmarks Navn,« ja saa passer det paa Fader. Det ved jeg, at han har lært os, hans Børn, at elske Danmark og ikke mindst den Del deraf, hvor hans Vugge stod, Sønderjylland. Og det har han gjort paa den Maade, at han har *levet* den Kærlighed ind i os. Hvor kunde hans Øjne lyse, naar han fortalte, hvad han havde oplevet som Barn i de stolte Dage under Trearskrigen, og hvor kunde han sørge ved Tanken om, hved der senere blev tabt, ja han kunde tilsidst slet ikke taale at læse Skildringer fra den Tid. Og hans Trofasthed mærkedes, naar det gjaldt *den Mand*, der for ham havde kastet det bedste og klareste Lys over Kristenlivet her i Danmark, Grundtvig. Det var Faders store Lykke, at han havde mødt den Mands Tanker og den Bevægelse, der udgik fra ham i sine unge Dage. Jeg tror ikke, der gik en Dag lige til hans sidste Stund, uden at han glædede sig derover og takkede derfor. Kunde han tale derom i lidt andre Toner end vi yngre, og kunde han undertiden blive bitter, naar vi ikke netop talte som han, ja, det hang alligevel sammen med det bedste og dybeste hos Fader, med hans Trofasthed. Og det ved jeg, at han har vist mig mere end nogen anden, hvilken Rigdom for et Menneskes Liv der ligger i de Tanker, og hvilken Betydning de har. Men hans Trofasthed mærkedes ikke mindst i *hans Hjem*, overfor os Børn. Og det ikke blot saadan, at vi vidste, Faders Kærlighed kunde vi bygge paa, at den aldrig nogensinde vilde slippe op. Nej, han var trofast i dette, at holde alt ondt og urent borte, at hjælpe os frem til at leve i alt, hvad der er rent og sandt, højt og lyst, ja i det allerstørste: Livet fra Gud, det evige Liv. Derfor skylder vi ham mere, end vi kan sige.

Men var Fader en trofast Mand, saa har han ogsaa *mødt* trofast Kærlighed. Og det vilde jeg gerne i Dag sige Tak for paa hans

Vegne. Og først og fremmest vilde jeg i denne Kirke sige Tak til de Menigheder, hvori Fader har haft sin Gerning nu i 20 Aar. Det ved jeg, at skulde han selv have taget Afsked med eder, saa vilde han have sagt eder Tak af Hjertets dybe Grund for eders trofaste Kærlighed imod ham til det sidste. Jeg ved, hvor taknemmelig han var for den, og hvor den kastede Lys over hans Liv her i N. Lyndelse og Højby.

Men den Herre, der søger Troskab uden Svig, ja det ved vi, at han har været trofast mod Fader. Han, den trofaste Gud, der rakte ham sin Haand i Døden, han har ikke taget den tilbage, men har holdt sin gamle Tjener fast nu i Dødens Stund, da han trængte allermost dertil, og for sin Barmhjærtigheds Skyld ført ham gennem Mørket ind i Lyset, hvor det lyder: Du gode og tro Tjener, du har været tro over lidet, jeg vil sætte dig over meget, gak ind til din Herres Glæde. Ja, vor trofaste Gud og Fader, Tak for hvad du har givet os i Fader, hjælp os alle at leve tro i det Ord, hvorpaa Fader levede og døde, at vi en Gang maa leve Livet til Sejr over Død og Grav.

Amen i Jesu Navn!

Kisten bares nu over i Haven, hvor Faders Ungdomsven, Pastor *Johannes Clausen* fra Vonsild, efter Salmen: »Uforsagt, hvordan min Lykke« holdt nedenstaaende Tale:

Det var en Aftale med min gamle, kære Ven, at jeg skulde komme til det aarlige Møde her i Haven og tale et Ord tilligemed ham og andre. Men Gud vilde det ikke saaledes; nu er Lovsangens Røst forstummet hernede. Men ud fra Mindet har hans Røst for os nu en stærkere og varmere Klang, end da vi kunde høre den iblandt os.

Jeg føler en virkelig Hjertetrang til ikke alene paa mine egne men ogsaa paa nogle faa andres Vegne at sige et Par Ord her

ved hans Kiste og bringe den kære Ven fra Ungdomsdagene en hjertelig Afskedshilsen og Tak for, hvad han har været for os. Vi var en lille Vennekreds: Harald Petersen, Lorenzen og jeg med vore Hustruer, som kom til at slutte et inderligt, varmt Venskab og Broderskab for mange Aar siden, da vi var Præster i Kværndrup, Gislev og Ryslinge. Det blev sluttet under den stærke kirkelige Bævægelse, som den Gang rørte sig paa disse Egne. Der var store aandelige Brydninger og Kampe, men hermed fulgte et vaagnende, varmt Kristenliv i Kirke og Hjem. Derfor blev vort Samliv saa rigt og frugtbart; der strømmede Lys og Varme ned til os, naar vi saa tit samlede i vore Hjem. I det ydre blev vi senere meget skilte fra hinanden, men Venskabet mellem os blev bestaaende indtil Alderdommens Dage. I de allersidste Aar optog vi igen et aarligt Møde for at opfriske Minderne fra Ungdomsdagene. Vi havde et Par velsignede Møder, hvor en ny Strøm gik gennem vore Hjerter. Den virkede ligefrem foryngende paa vor kære Ven, som allerede var træt og mærket af Sygdommen til Døden. Hvor var vor Ven glad og lykkelig og vi med ham. Evigheds-Haabet lyste varmt over os, vi følte os inderlig forenede i fælles Tro og Haab om at mødes der hjemme i Forklarelser og Herligheden.

Inde i Kirken har vi hørt vor Vens Søn tale saa sandt og inderligt om, hvad hans Fader har været for ham og hans Søkende. Ja, kære Hans Joakim! det er en Velsignelse, naar en Søn kan tale ved sin Faders Kiste, som du kunde det med Sandhed og dyb Kærlighed og Taknemlighed i Hjærtet.

Naar jeg skulde sige, hvad der for mig og sikkert for mange andre, som kendte Lorenzen, var et Særpræg hos ham, noget hos ham fremtrædende, vil jeg minde om Herrens Ord til Samuel, da han nede i Bethlehem blandt Isai Sønner skulde oplede den af Herren udkaarne til at være Konge i Israel. Samuel fæstede sine Øjne paa Isai Sønner med de ydre kendelige Fortrin, men Herren sagde til ham:

»Mennesket ser paa det Ydre, men Herren ser paa Hjærtet!«

Hos vor hjemdragne Ven var der ikke af de ydre fremragende Gaver eller Evner i denne eller hin Retning, som vækker Opmærksomhed og giver Berømmelse; hans særegne Gave, det mest rige hos ham var hans varme Hjærte.

I, hans Børn, ved bedst, hvor varmt hans Hjerte var over for eder, hvor han elskede eder, hvor han var glad, naar det var lyst og glædeligt for eder, hvor han sørgede; naar Skyggen, Sygdom og Trængsler kom ned blandt eder. Han har bedt flittigt og inderligt for eder lige til det sidste.

Og I, for hvem han har været Præst i Gislev, Ryslinge og nu sidst i Lyndelse og Højby, I vil vidne med mig, at I altid mødte hos ham det varme Hjerte baade i Glæde og Sorg. Han vilde saa inderlig gerne drage eder til Herren, hjælpe eder med til den samme Glæde i Troen og Haabet, som han selv saa rigt havde fundet og som var hans Hjertes dyreste Skat. Ogsaa derpaa kendtes hans varme Hjerte, naar han sukkede og sørgede, naar hans Ord ikke kunde drage flere hen til at høre Evangeliet, til at bekende og lovsynge Herren. Ja, I vil bevare Mindet om eders Præst med det livsglade Smil, den hjertelige Latter og det varme Hjerte.

Men endnu vil jeg minde om hans varme Hjerte overfor Sønderjylland, hans Hjemland inden for Danmarks aandelige Grænser. Hvor sørgede hans Hjerte over Sønderjyllands Løsrivelse fra Danmark, hvor græmmede han sig over al den Uret og Undertrykkelse, som hans nærmeste Landsmænd har været, og den Dag i Dag er Genstand for! Og hvor jublede hans Hjerte, naar der kom Livs- og Lystegn der nede fra. Jeg havde haabet, at skulle kunne bringe ham Budskab om noget der nede fra, som inderligt vilde have glædet hans Hjerte; men det brast, inden det kunde ske.

Nu er han saa rejst forud for os, derhen hvor alt, hvad Hjertet gemte af Liv, Sandhed og Kærlighed, skal opstaa i forklaret Glans, hvor alle Taager er løftede, alle Gaader løste, hvor Sejrens Maal for alt, hvad vi elskede her neden, er naaet. Gud give os af Naade for Jesu Kristi Skyld at naa dette Maal! saa skal vi igen samles med den kære Ven med det varme Hjerte.

Johannes Clausen.

Derefter talte Pastor *Fr. Møller* fra Rønninge efter Salmen:
 »Dejlig er Jorden«.

»Ja, lad os kæmpe med de bedste og vove kækt mod Død en Dyst.« Dette Ord lød ogsaa til ham i Ungdommens Dage, og han stillede sig i deres Række, der vilde kæmpe for Livets Bevarelse i vort Folk og i den danske Menighed. Ti da Herren os slog i 1864, følte han, at det var ikke et Slag til Død, men et Ridder-slag, hvorved Herren vilde kalde det bedste frem hos os, det, der tror paa Livet, elsker Livet og vil kæmpe for det. Og da den aandelige Kamp begyndte, ikke med Klynken og Klagen, men med det levende Haab om Sejr i din Haand, Sejr i din Fod og Sejr i alle dine Ledemod, da den syngende Skare drog gennem vort Land med Jubel over, at Herren har besøgt sit Folk, Natten hun blev til Morgen, da vilde Lorenzen gerne være med i det store Orkester om det saa kun skulde være som ringe Tambour, han maatte være med i Kampen for »dansk Kristendom« (det Ord, som da det første Gang lød, vakte Anstød hos mange, men senere er bleven godkendt som fuldt berettiget) og for vor Folkelighed. Han følte, at den Tid var den skønneske i hans Liv. Naar vi talte derom, følte vi ogsaa, at vi maatte sige: Ikke os, o Herre! ikke os men dit Navn giv Ære for din Kærligheds og Sandheds Skyld. Ti han var en ydmyg Mand, der kunde sige: »Naar da en Gang du bytter Lønningen ud, tænk paa min Trang (min Gerning er for svang) med din Naade, søde Gud! Ti naar jeg ser, hvad jeg gør, og jeg spør om, hvad jeg har fortjent? Det intet er bevendt! Jesu tænk derfor paa, jeg selv intet kan formaa, lad mig Løn af Naade faa!« For nogen Tid siden skrev han til mig: Jeg undrer mig over, at Vorherre har taalt mig i de mange Aar. Dette siger kun den ydmyge, der føler Storheden af den Opgave, der er givet os som Præster og Kristne, der føler, at alt, hvad vi har, har vi annammet af Naade. Ti Kristenlivet bestaar jo i daglig at modtage fra ham, der gerne vil give, Kristenlivet bestaar i at øve sig i at være Barn, der siger: Jeg intet kan, jeg intet ved, alt skal jeg have af din Haand! Derfor blev han ogsaa den levende Bekender af og Vidne om Troens Ord, Herren havde givet ham i Daaben. Det Ord, der paa en Gang er et Moderskød til Barnehvile og et Sværd til Kamp mod Fjenden. Ja de, der har hørt ham, vil sige:

Vi hørte ham saa at sige aldrig prædike, uden at han i sin Prædiken gav det Ord, som Ordet af Herrens Mund, Vidnesbyrd. Nogle vil sige det med et Smil, fordi de ikke forstaa det, andre vil sige det med Tak, ti i vor Tid, da der spørges om det faste Punkt, om den urokkelige Gundvold, mindes vi, »at havde Kirken Grundvold skiftet, ej Sandheds Gud den havde stiftet, ti evig fast staaer Sandheds Ord.« Derfor kunde han ofte synges: »I Pagten hvile Hjærtet trygt trods Verdens Lyst, trods Dødens Frygt og smage saa din Glæde.«

Fordi han kunde forstaa at sætte sig paa Barnesædet, kunde han ogsaa vokse i Taksigelse. Han kunde tale saa skønt om, at Taknemlighed gør glad, om at have Øje for det mindste, der skænkes os af Naade. »Gud! i din Haand alt stort er smaat, men kært det mindste tillige,« vi kan ogsaa sige: Gud! af din Haand alt smaat er stort, selv det mindste af Gud modtaget med Barnets Sind, er noget stort, fordi det alt er af Naade. Han kunde takke Gud for sit Hjem, for sine Børn, for sine Menigheder og for hvert Vidnesbyrd han fik om eders Kærlighed. Og dette hænger sammen med, at han kunde bede. Vi talte i vort Konvents Møde engang om de unge, vore Konfirmander, hvad vi kunde gøre for, at de kunde bevares i Troen. Han fortalte da om en gammel Præst, der i samme Anledning havde sagt: Jeg er vis paa, at ingen af mine Konfirmander gaar fortabt! og da man spurgte ham om, hvorfor han kunde have dette Haab, sagde han: Fordi jeg beder hver Dag for dem. Denne Historie har jeg hørt Lorenzen fortælle to Gange, og jeg fik deraf det Indtryk, at han selv gjorde det. Hver Dag har han talt til vor Fader i Himlen om eder, I hans Konfirmander, som han elskede. Han var saa glad, naar han kunde samle eder, dette Møde glædede han sig til længe i Forvejen, og det var en Sorg for ham, da Sygdommen hindrede ham i det. Og jeg tænker, at han ikke blot bad for sine Konfirmander, men for alle, der hørte til Menigheden, og for hele sit Folk, som han elskede. At vokse i Taksigelse er ét med at vokse i Bønnen.

Da Apostlene anbefalede Menigheden at udnævne Diakoner til at drage Omsorg for de fattige, tilføjede de: Vi vil blive stadige i Troens og Ordets Tjeneste. Ja, dette er Præsternes Hovedgerning: Bøn og Ordets Tjeneste. Og det følte ogsaa vor kære hensevede Ven og han stræbte at leve efter det som en tro Tjener. —

Hav Tak, kære Gud Fader! for ham det trofaste Vidne om dig og dit Ord! Tak for det varme, barnlige Hjærte, der saa ofte oplevede og glædede os! Giv du os alle, at vi maa kæmpe med det bedste og vove kækt mod Død en Dyst. Og lad ham af din Naade hvile under din Fred til den store Paaskemorgen! —

Efterat Pastor *Ludvig Hertel* havde bragt en varm Tak for Faders Trofasthed mod Santhalmissionen, talte endnu hans Kapellan, Pastor *Joh. Mølgaard* saaledes:

»Min Sjæl, lov Herren, og alt, hvad i mig er, hans hellige Navn; min Sjæl, lov Herren og glem ikke alle hans Velgerninger.«

Disse skønne og frydefulde Ord af den 108de af Davids Salmer var ofte Omkvædet ved de Morgenandagter, Pastor Lorenzen holdt i sit Hjem. Naar han havde bekendt Troen, sluttede han ofte med disse Ord som Omkvæd. Og naar jeg nu skal slutte her i Dag, vilde jeg gerne gøre det ved at minde om disse Ord, fordi de i mine Øjne kan staa som Omkvædet i Pastor Lorenzens Liv. Det var Tak- og Lovsang, der var Grundtonen deri og prægede det. Han levede og aandede i Israels Lov- og Takkesange, og fordi han sit Liv igennem havde øvet sig i at synge dem bedre og bedre, var han et ydmygt og kærligt, et frimodigt og glad Menneske.

Naar Pastor Lorenzen saa ofte brugte netop disse Ord, var det vel, fordi han i dem fandt Udtryk for det, som var Indholdet af hans Lov og Tak til Gud: »Min Sjæl, lov Herren og glem ikke alle hans Velgerninger, han, som forlader dig alle dine Misgerninger, han, som læger alle dine Sygdomme.« Det, han først og sidst takkede for, var Syndernes Forladelse i Daaben, dette, at han var et Guds Barn. Han blev aldrig træt af at dvæle ved det usigelig store deri. Han kunde sige det med dyb Alvor, Enfold og Hjertensglæde: »Saa er vi alle Kongebørn, skønt fattige og ringe.« Det at være et Guds Barn blev altid ved at være stort og vidunderligt for ham. I sin Taksigelse vendte han altid tilbage til sin Daabs Naade; derfor forenede han Israels Lovsange med Trosordet ved Daaben som det,

han levede og aandede i. Det var dette, at han var et Guds Barn, der gav Livet Mening og Sammenhæng for ham; thi i Visheden derom kunde han ogsaa sige med Salmisten: »Lovet være Herren fra Dag til Dag; lægger han en Byrde paa os, er han dog vor Frelses Gud« (Salme 68). Han følte sig trøstet i sin Barneret hos Gud, naar han og hans nærmeste fik tunge Byrder at bære. Naar han bad og tiggede Gud for sine kære eller sig selv, vendte han altid tilbage dertil med Ord som disse: »De er jo dog dine Børn« eller: »Jeg er jo dog dit Barn.« Men kunde han saa tigge som Barnet, saa glemte han heller ikke at takke som Barnet. Han var altid bange for at glemme Takken, derfor begyndte han gerne med den; »Er det trangt for mig,« sagde han ofte, »saa griber jeg altid til at takke; jeg spørger da mig selv, hvad jeg har at takke for, og naar jeg først faar begyndt at takke, bliver jeg altid glad og trøstet.« Og det var ikke underligt, at det gik saaledes med Pastor Lorenzen, at han altid blev glad; thi han havde altid noget at takke for: at han var Guds kære Barn, som det var skænket ham i Daaben.

Og fordi han saaledes levede i Taksigelse, var han et ydmygt og kærligt, et frimodigt og glad Menneske. Han havde Barnets lyse og muntre Sind, der fulgte ham, hvor han kom. Og hele hans lyse Færd imellem os blev en god Sæd i mange Hjerter; de mange Venner, han vandt sig, gav han Del i den Glæde, han selv sad inde med. Hans lyse, ydmyge og kærlige Sind var i sig selv et skønt Vidnesbyrd om Sandheden af den Tro, hvorpaa han byggede, om Herligheden ved at være et Guds Barn.

Det var den dybe Grundtone i hans Tak. Men det han saa dernæst takkede for, var, at den Gerning, Gud havde givet ham, var i Overensstemmelse med hans Hjertes Lyst. At være et Guds Barn var hans Livs store Lykke. Men denne Lykke blev for ham endnu mere overvætted derved, at han fik Lov til at blive Præst og vidne for andre om Guds Børns Herlighed. Denne Gerning var hans bedste menneskelige Glæde, og til den viede han sine Kræfter af Hjertenslyst. Og da Kræfterne i de sidste Aar begyndte at tage af, dvælede han gerne ved Mindet om tidligere Tider, da han var i rastløs Virksomhed: »Hvor det var dejligt, den Gang man kunde gaa af det og i det, altid have travlt og aldrig blive træt,« sagde han da ofte. Det var da ogsaa svært for ham at skulle afse mere og mere af sin Gerning; skulde han gøre det paa rette Vis, følte

han, at han ogsaa maatte hjælpes dertil gennem Taksigelse, og saa takkede han paa sin ydmyge Maade Gud for, at han havde taalt ham som Præst i over 40 Aar. Og da han endelig i Begyndelsen af dette Aar begyndte at ane, at han ikke mere skulde faa Lov til at optage sin Gerning, ytrede han til mig: »Før har jeg sagt Vorherre Tak for Arbejdet; nu er det nok hans Mening, at jeg skulde se at øve mig i at sige ham tak for Hvilen.«

Og Pastor Lorenzens Taksigelse forstummede da heller ikke, da han maatte hengive sig til Hvilen. Der var da endnu en Ting, som han særlig dvælede ved og takkede Gud for, og det var al den Kærlighed, han havde mødt og stadig mødte hos Mennesker. Han blev ikke træet af takke Gud for den Rigdom, han havde givet ham i hans Hjem og hans Børn; han levede med dem alle i sin Tanke og bar dem i sit Hjerte. Og tillige takkede han Gud for alle de Venner, han havde vundet i sit Liv, især da i de 42 Aar, hvori han havde været Præst. Ogsaa dem fulgte han i sine Tanker, og naar han mødte Vidnesbyrd om gamle Venners Kærlighed, kunde han udbryde: »Jeg er ikke al den Kærlighed værd, som Vorherre har givet mig.«

»Ja, saaledes takkede han Vorherre for det altsammen, og fik han end mange Sorger og tunge Byrder at bære, var det et rigt Liv, han levede, fordi han som et Guds Barn tog alt af Guds Haand. Nu lyder hans Taksigelse saa ikke længere iblandt os. Hans Bortgang kom jo hurtigere end ventet og voldte Sorg i Hjemmet og blandt Vennerne. Men som han takkede for alt, skulde nu ogsaa gerne hans Venner sige Tak paa hans Vegne, Tak for, at han fandt Hvilen i en god Stund og fik Lov til at gaa hjem til sin Fader, inden Sygdommens og Alderdommens Byrder blev for tunge. Hans Venner vil sige Gud Tak for Hvilen, han har fundet, netop fordi de vil sige Gud Tak for hans Liv og Gerning. Der skal her lyde en Tak fra de mange Venner, han vandt, en Tak fra alle hans Medarbejdere i Kirken og Skolen, men først og sidst fra de mange i hans Menigheder, i hvis Hjerter hans Minde længe vil bevares i kærlig Erindring.

Men naar vi nu gerne vil sige ham Tak og sige Gud Tak for ham, maatte vi da gøre det paa den Maade, han helst ønskede, og som Vorherre vil synes bedst om: maatte det ske derved, at det lyse og milde Vidnesbyrd, han aflagde i hele sin Færd, og i alle

de kærlige og gode Ord, Vorherre lagde ham paa Hjerte og paa Tunge, maatte blive bevaret i os og hjælpe os til bedre at kunne sige Gud Tak for alle Ting i Vorherres Jesu Navn. Maatte vi, som er tilbage, kunne mødes med ham, der er gaaet hjem i de Lovsangsord, han brugte: »Min Sjæl, lov Herren og alt, hvad i mig er, hans hellige Navn. Min Sjæl, lov Herren og glem ikke alle hans Velgerninger«. Amen!

Efter at vi havde sunget »Min Jesus lad mit Hjerte faa« bekendte Faders Svoger, Pastor *M. T. Bredsdorff* fra Thorkildstrup, Daabspagten med Fadervor og lyste Velsignelsen, og vi sang til Slut de 3 sidste Vers af Salmen: »Her komme Jesu dine smaa.«

Jordfæstelsen i Gislev.

Lørdag Formiddag den 19de Avgust fulgte den nærmeste Slægt tilligemed mange fra N. Lyndelse Faders Støv til Gislev. I Ryslinge By var der bygget en smuk Æreport og Kirkeklokkerne ringede for sidste Gang for den gamle Ryslingepræst. Efter at Kisten, dækket af Blomster og et stort Dannebrogslag, som en gammel Konfirmand fra Gislevtiden bredte ud over den, var sænket i Graven, forrettede jeg Jordpaakastelsen, og de mange Venner, der var mødt fra Ryslinge og Gislev, samledes derpaa i Kirken. Her fremdrog jeg nogle Minder fra Faders Liv i Gislev, og Pastor *John Hansen* i Gislev sluttede med følgende Ord:

»Vi har en Gud, som er en Gud til Frelse, og hos den Herre, Herre er der Udgang fra Døden.«

Over dette Ord af den 68de Salme har jeg engang hørt den afdøde Præst, som vi nu har stedet til Jorden, tale, og hans Tale faldt i nogen Maade ved mig. Det kom mig derfor i Tanke at tage dette Ord frem nu, da jeg i Følge Opfordring af den afdødes Efterladte skal tale lidt til Slutning, hvortil jeg vel ogsaa kan have nogen Berettigelse, da jeg har kendt den afdøde i snart en Menne-skealder og har staaet i venlig Forbindelse med ham i mange Aar.

Vi har en Gud, som er en Gud til Frelse. Ja, naar David synger om Frelsens Gud, da skuer han i Aanden frem til den Tid, da han kom, som sagde om sig selv: »Jeg er den første og den sidste og den levende i al Evighed! Amen! Og jeg har Helvedes og Dødens Nøgler« (Joh. Aab. 1,18). Jesus Kristus er en Gud til Frelse. Vi, som tror paa ham, har erfaret det, og dersom vi vilde optegne det, som vi i den Retning har erfaret, vilde det blive en stor og skøn Bog, der fremkom. Om ham har den afdøde prædiket i mange Aar. I sin Ungdoms Tid stod han her paa denne Prædikestol.

I Gislev oplevede han meget, baade af Sorg og Glæde, hans Hjerte blev knyttet fast til Stedet her, »Gislev har dog været det Sted, hvor jeg har befundet mig bedst,« sagde han en Gang til mig, og derfor udtalte han ogsaa i den sidste Tid det Ønske, som i Dag er bleven opfyldt: at blive stedet til Jorden her.

Ja, nu hviler hans Støv ude i det Familiegravsted, der gemmer Støvet af mange, som gik herfra i Troen paa den Gud, der er en Gud til Frelse, og hans Grav er ved Siden af hans første Hustrus Grav.

Jeg synes, det er rart, at han kom til at hvile der, og der er mange her i Sognet, som glæder sig derover, de vil ved at se paa hans Grav, hjærteligt mindes ham, der i Ungdommens Tid og ogsaa senere — ti han kom her af og til og hængte med Trofasthed ved Gislev — har baaret Vidnesbyrd frem om Frelsens Gud og Herre. Mange af dem, han har konfirmeret, er til Stede her i Dag, og jeg kan se paa dem, at de er hjærtegrebne ved at tænke paa ham, som i Konfirmationstiden talte med dem om Frelsens Gud og bad for dem, og det sidste var han især god til, siger de om ham.

Nu er hans Sjæl, det tror vi for vist, opvaagnet i Paradiset, hvor den hviler, hvor al Verdens Strid, Uro og Møje er til Ende. Det er dejligt at tænke paa, at Sjælen er hos Jesus, Frelsens Herre og Gud. At være hos Kristus det er saare meget bedre, siger Paulus (Fil. 1,23). O, det erfarer han, den gamle Præst, vi har stedet til Hvile, ogsaa nu. Han kendte ogsaa til Verdens Strid, Uro og Møje, han havde naaet Støvet's Aar, mærkede nok Alderdommens Tryk og Legemet's Skrøbelighed. Men nu er han hjemme, og hans Sjæl hviler nu hos Herren. Men hans Legeme? Ja, *hos den Herre, Herre er der Udgang fra Døden*, ogsaa for Legemet. Vi, som tror paa Kødets Opstandelse, vi ved, at den store Paaske-morgen vil oprinde, paa hvilken alle Grave skal briste. Da staar Legemet op igen, da forenes det med Sjælen, da bliver alt glædeligt og Solen skinner evindeligt.

Se, det er Trøsten for den afdødes efterladte, for hans Børn, hvem han omfattede med Kærlighed, og for andre, som stod ham nær: Vi har en Gud, som er en Gud til Frelse, og hos den Herre, Herre er der Udgang fra Døden.

Og til eder, som er her til Stede, allermest til eder fra Gislev Sogn, vil jeg sige: Maatte der dog iblandt os blive flere, som i

Sandhed tror paa Frelsens Gud og Herre, og som kan tilegne sig den Trøst, som ligger i dette, at der hos ham er Udgang fra Døden. Gud velsigne jer alle sammen! Nu hviler Pastor Lorenzens Støv derude i Fred! Gud ske Lov, at Herrens troende kan sige: Vi har en Gud, som er en Gud til Frelse, og hos den Herre, Herre, er der Udgang fra Døden. Amen!

John Hansen.

Vi sang tilsidst »Krist stod op af Døde«, samlede omkring Faders Grav, hvor hans Støv nu hviler midt i den Menighed, hvori han levede sin rigeste og bedste Tid, til Opstandelsens Morgen.

Da træder Guds Søn til Gravens Hus,
 Hans Røst i al Verden høres,
 Da brydes alt Stængsel ned i Grus,
 De dybe Havsgrunde røres.
 Han raaber: »Du døde! Kom herud!«
 Og frem vi forklaret føres.

